МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

РОБОЧА ПРОГРАМАНАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми філософії науки
(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь доктор філософії
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(код і назва спеціальності)

освітньо-наукова програма Освітні, педагогічні науки
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2017

ПОГОДЖЕНО:
Гарант освітньо-професійної програми

_____
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:
кафедрою української і всесвітньої історії та культури
протокол № 9 від 23. 03. 2017

Завідувач кафедри _____ В.Г. Церковна
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:
Голова науково-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

_____ І.Б. Циганок
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: доц. кафедри української і всесвітньої історії та культури Запорожченко О.В.

Рецензенти програми: проф. кафедри української і всесвітньої історії та культури Кічук Я.В.

© Запорожченко О.В.., 2017
© ІДГУ, 2017

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	***Заочна***
Кількість кредитів:4	*Лекції*:	
	6	*4*
Модулів:1	*Практичні заняття*:	
Загальна кількість годин: 120		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	*Лабораторні заняття:*	
Семестр:2	*Семінарські заняття*:	
	6	*4*
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 2 - самостійна робота: 4	*Консультації:*	
	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: екзамен		
Мова навчання: українська	*Самостійна робота:*	
	108	*112*

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметвивчення навчальної дисципліни: філософія науки як галузь філософського знання, її проблематика в рамках світової та вітчизняної філософської думки, актуальні проблеми філософії науки та філософські аспекти розвитку сучасних наукових парадигм та наукової методології.

Метоювикладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» розуміння основних напрямків розвитку, парадигмта актуальних проблем сучасної філософії науки; ознайомлення студентів з інноваційними стратегічними напрямами та підходами у науковій методології.

Міждисциплінарні зв'язки:вивчення курсу «Актуальні проблеми філософії науки»філософії передбачає взаємозв'язок з такими дисциплінами як: «Управління науковими проектами», «Теорія та методологія підготовки дисертаційного дослідження» тощо.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-науковоїпрограми «Освітні, педагогічні науки».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетент-ності	Назва компетентності	Шифр програм них результа тів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ІК	Здатність розв'язувати комплексні	ПРН12	Розробляти, обґрунтовувати та моделювати наукові гіпотези,

	проблеми в освітній галузі, у тому числі у процесі дослідницько-інноваційної та професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики		визначати відповідні задачі, аргументувати з метою просування і трансформування наукових знань, їх практичного застосування.
ЗК 1.	Здатність проектувати й здійснювати комплексні дослідження на засадах системного наукового світогляду сформованих знань із філософії наукової діяльності та соціокультурних проблем.	ПРН13	Здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань.
ЗК 2.	Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.		
ЗК 3.	Здатність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації державною та іноземною мовами. Спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, використовуючи відповідну лексику, методи, техніки та прийоми.	ПРН 19.	Презентувати результати власних наукових досліджень у фахових публікаціях у вітчизняних та закордонних спеціалізованих виданнях, у тому числі, внесених до наукометричних баз.
ЗК 4	Здатність проектувати, ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду.	ПРН 16	Застосовувати способи і прийоми планування мети, цілепокладання, реалізації необхідних видів діяльності, оцінки і самооцінки результатів діяльності у розв’язанні професійних задач; прийоми виявлення і усвідомлення своїх можливостей, особистих і професійно значущих якостей з метою їх удосконалення.
ЗК 6	Здатність володіти інформаційною культурою, орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах, працювати з бібліотечними фондами, усвідомлювати цінності суб’єктивної позиції в інформаційному просторі.	ПРН16	Застосовувати способи і прийоми планування мети, цілепокладання, реалізації необхідних видів діяльності, оцінки і самооцінки результатів діяльності у розв’язанні професійних задач; прийоми

ЗК8.	Здатність дотримуватися етичних принципів у дослідницькій діяльності та етичних норм корпоративної культури у професійній діяльності.		виявлення і усвідомлення своїх можливостей, особистих і професійно значущих якостей з метою їх удосконалення.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 3.	Здатність знаходити, відбирати, систематизувати, узагальнювати та інтерпретувати значний масив дослідницького матеріалу; застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.	ПРН 12.	Розробляти, обґрунтовувати та моделювати наукові гіпотези, визначати відповідні задачі, аргументувати з метою просування і трансформування наукових знань, їх практичного застосування.
ФК 4.	Здатність застосовувати методологічний інструментарій компетентнісного підходу щодо організації освітнього процесу суб'єкт-суб'єктного характеру, організовувати діалогічне спілкування задля реалізації студентоцентрованого підходу в навчально-професійній діяльності.	ПРН 13.	Здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС (150 годин).

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1.	Філософія науки, її предмет та актуальна проблематика.	2	2		-	-	18	2	2				18
2.	Наука як тип раціональності. Зміна типів наукової раціональності.	2	2		-	-	18	2	2				18
3.	Позитивізм як основна течія філософії науки. Еволюція позитивізму.	2	2		-	-	18						18
4.	Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки.	2		2	-	-	18						18
5.	Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.	2		2	-	-	18	2		2			18
6.	Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання.	2		2	-	-	18	2		2			22
	Разом:	12	6	6			108	8	4	4			112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Філософія науки, її предмет та актуальна проблематика.

Наука як складне системне явище, що потребує філософського осмислення. Філософія науки як галузь філософії. Проблеми походження науки та її періодизації. Плюралізм думок щодо «точки біфуркації» та виникнення науки. Основні періоди в історії становлення та розвитку науки. Об'єкт та предмет філософії науки. Проблематика сучасної філософії науки.

Тема 2. Наука як тип раціональності. Зміна типів наукової раціональності.

Проблема наукової раціональності в філософії науки. Характерні риси науковості: системність, відтворюваність, детермінованість, доступність для узагальнень та передбачень, проблемність, верифікованість, критичність, орієнтація на практику. Проблема критеріїв наукової істини. Критерії науковості як результат історичного розвитку науки та культури. Наукова картина світу як форма систематизації та узагальнення наукових знань. Різновиди наукової картини світу за рівнем узагальнення: загальнонаукова, галузі наук, окремого комплексу наук. Раціональність як здатність упорядковувати сприйняття світу. Наука як особливий тип раціональності. Зміна типів наукової раціональності: класична, некласична, постнекласична. Постмодернізм у філософії науки.

Тема 3. Позитивізм як основна течія філософії науки. Еволюція позитивізму.

Класична наука XVIII-XIXстоліть. Роль Просвітництва в розвитку науки. Позитивістська традиція в філософії науки: класичний позитивізм і емпіріокритицизм. Проблемне поле та принципові положення логічного позитивізму та постпозитивізму. Критичний раціоналізм Карла Поппера. Наукові, методологогічні та філософські витоки постпозитивізму. Основні принципи і проблематика постпозитивізму. Мислителі постпозитивного напрямку: Томас Кун, ІмреЛакатос, Джеральд Холтон, Пол Фейєрабенд. Проблема включення нових теоретичних уявлень в культуру.

Тема 4. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки.

Головні характеристики сучасного етапу розвитку науки. Наукові революції як «точки біфуркації» в розвитку знання. Типи наукових революцій: глобальна, комплексна, науково-технічна. Три глобальні наукові революції. Нелінійність росту наукового знання. Наука в контексті сучасної цивілізації. Сцієнтизм та антисцієнтизм. Наука та паранаука. Комп'ютеризація науки, її проблеми та наслідки. Етичні проблеми сучасної науки. Криза ідеалу ціннісно-нейтрального наукового дослідження.

Тема 5. Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.

Особливості соціально-гуманітарного знання. Типові характеристики соціально-гуманітарного пізнання. Специфіка об'єкту соціально-гуманітарного пізнання. Неможливість сприйняття об'єкту соціально-гуманітарного пізнання безвідносно до суб'єкту пізнання. Проблема ґенези соціально-гуманітарного знання та його дисциплінарна структура. Роль філософії в формуванні і розвитку соціально-гуманітарного знання. Природа цінностей та їх роль в соціально-гуманітарному пізнанні.

Тема 6. Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання.

Специфіка суб'єктно-об'єктних відносин і особливості методології соціальногуманітарного пізнання. Поняття факту в соціально-гуманітарному знанні. Роль мови в розвитку соціального та гуманітарного знання. Традиції, зразки, попереднє розуміння в контексті смислопокладання. Проблема об'єктивності пізнання в соціальних і гуманітарних науках. Співвідношення віри та наукового знання. Поняття особистості в соціальних і гуманітарних науках. Принципи системності та синергетики у сучасному соціально-гуманітарному пізнанні.

5.2. Тематика семінарських занять:

Тема 1. Філософська рефлексія сучасного етапу розвитку науки.

Тема 2.Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.

Тема 3.Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання.

5.3.Організація самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	12/4	Конспект лекцій
2.	Подготовка до семінарських занять	12/8	Конспект відповідей на сем
3.	Підготовка до проміжного контролю	10/10	Виконані завдання м.к.р.
4.	Підготовка реферату	20/20	Реферат та його захист
5.	Виконання завдань для самостійної роботи	54/70	Конспект завдань для с.р.
	Разом	**108/112**	

Тематика індивідуальних завдань

Теми рефератів:

1. Концептуальні підходи до проблеми виникнення та розвитку науки.
2. Наука як об’єкт філософського дослідження.
3. Філософія як метанаука та як методологія науки.
4. Методологічна функція філософії у розвитку інших наук.
5. Проблема точності філософських та наукових знань.
6. Значення категоріальності філософського знання та універсальності філософських категорій для розвитку науки.
7. Методологічні підходи до вирішення основного завдання науки.
8. Філософські засади науки.
9. Вплив філософських концепцій та теорій на розвиток науки.
10. Закономірності історичного розвитку науки.
11. Соціокультурні фактори розвитку науки.
12. Новації і традиції в розвитку науки.
13. Диференціація і інтеграція в науці.
14. Критерії науковості та критерії істини.
15. Методологічні підходи до проблеми класифікації науки.
16. Логіко-гносеологічні проблеми сучасної науки.
17. Різноманітність форм теоретичного знання і проблема теоретизації у сучасній науці.
18. Аксіологічні проблеми науки.
19. Сучасні концепції філософської методології науки.
20. Етика та праксеологія науки.
21. Методологічна єдність і різноманітність сучасної науки.
22. Анатомія науки.
23. Сучасна методологія пізнання.
24. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.
25. Наука як соціокультурний феномен.
26. Наукове знання як система, його особливості і структура.
27. Співвідношення науки і моралі.
28. Методологічні особливості некласичної та постнекласичної наука.
29. Зародження і розвиток класичної науки.
30. Особливості динаміки наукового знання.
31. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання.
32. Структура і функції наукової теорії.

33.Функції філософії в науковому пізнані.
34.Єдність кількісних і якісних змін в розвитку науки.
35.Наукова картина світу та її методологічна еволюція.
36.Актуальні проблеми методології науки XXI століття.
37.Філософія як методологія науково-природного дослідження.
38.Філософія як методологія дослідження в галузі соціального знання.
39.Принцип історизму в природничо-науковому і соціальному пізнанні.
40. Проблеми знання, мови та розуміння в сучасній філософії неопозитивізму.
41. Методологічний вплив неопозитивізму та постпозитивізму на проблеми філософії науки.
42. Вплив постпозитивізму на розвиток сучасної науки.
43. Критичний раціоналізм К.Поппера та І. Локатоса.
44. Метод альтернатив К.Поппера як метод вирішення наукових проблем через співставлення і взаємної критики конкуруючих між собою теорій.
45. Евристичний потенціал науки та здатність дослідницької програми передбачати нові факти у поглядах І.Лакатоса.
46. Основні наукові відкриття та їх філософське підґрунтя.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: семінарські заняття, індивідуальні завдання.
6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота.
6.3. Форми підсумкового контролю: екзамен.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з підручниками, першоджерелами та методичними посібниками, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та виконаних індивідуальнихзавдань.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом і тестових завдань.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Розкрийте основні ознаки класичної науки.
2. Дайте характеристику сучасним поглядам на проблему наукової істини.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	**40 балів** (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,4	**10 балів** (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи	**50 балів** (підсумковий контроль)
Мінімальний пороговий рівень	**20 балів** (поточний контроль)	**6 балів** (проміжний контроль)	**25 балів** (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Виконані індивідуальні завдання	5
Реферат	5

Критеріями оцінювання *виконання завдань з дисципліни «Актуальні проблеми філософії науки* є вміння студента правильно відповісти на питання та вміти пояснити теоретичні засади, згідно з якими була дана відповідь.

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 5 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного оцінювання, модульного контролю та підсумкового (екзаменаційного) контролю. У кожному екзаменаційному білеті є 2 теоретичних питання. Критеріями оцінювання відповідей є вміння студента правильно відповісти на теоретичне питання, вміти пояснити теоретичні засади, згідно з якими була дана відповідь, здатність пов`язати теоретичне питання з завданнями власного наукового пошуку, здатність правильно відповідати на додаткові питання викладача.Максимальна кількість балів за одну відповідь складає 25 балів.

Приклад екзаменаційних питань:

1. Зробіть порівняльний аналіз класичної та некласичної наукової раціональності.
2. Наведіть приклади використання синергетичного підходу у соціально-гуманітарних дослідженнях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Білецький І. П. Філософія науки [Навч. посіб.] / І. П. Білецький, О.М. Кузь, В.Ф. Чешко– Х.: ХНЕУ, 2005.
2. Войтов А.Г. История и философия науки [Учеб. пособие для аспирантов] / АлександрГеоргиевичВойтов. – [3.изд.] – М. : Издательско-торговаякорпорация "Дашков и Ко", 2007.
3. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія науки та інноваційного розвитку». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України денної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Магістр». - К.: «Comp©company», 2014.
4. Данилова Т.В., Сторожук С.В., Горбатюк Т.В. «Філософія науки та інноваційного розвитку». Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП України заочної форми навчання з усіх спеціальностей ОКР «Магістр». - К.: «Comp©company», 2014.
5. Добронравова І.С. Новітня філософія науки [Підручник для студ. філос. ф-тівун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки)] / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. – К. : Логос, 2009.
6. Ивин А.А. Современнаяфилософия науки / Александр Архипович Ивин. – М. : Высшая школа, 2005.
7. Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямами підгот.] / М.Є. Максюта – К. : Урожай, 2004.
8. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: [Підручник для студ. вищих навч. закл.]. / Е.П. Семенюк, В.П. Мельник. – Л.: Світ, 2006.

9. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010.
10. Философия науки [Учеб. Пособие] / Е.Ю Бельская, Н.П. Волкова, М. А. Иванов и др. ; Ю.В. Крянев (ред.). – М.: Издательство МАИ, 2001.
11. Философия науки: общиепроблемыпознания, методологияестеств. и гуманит. наук: [Хрестоматия]: учеб. пособие для гуманит. и негуманит. направлений и спец. вузов /А.Н. Аверюшкин, З.А. Александрова, В.А. Башкалова, Л.А. Боброва, А.Д. Боев ; / Л.А. Микешина (отв.ред.-сост.). – М.: Прогресс-Традиция; МПСИ; Флинта, 2005.
12. Філософія науки [Конспект лекцій для аспірантів,пошукачів та магістрів] / В.М. Пронський, С.М. Комунаров (уклад.). – К., 1997.
13. Фірсова Л.В. Філософія науки [Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.] /Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик ; Л.В. Фірсова (ред.). – Х.: ППВ "Нове слово", 2003. – 335с.
14. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010.

Допоміжна література:

1. Авенариус Р. Философиякакмышление о миресообразно принципу наименьшеймеры сил. Prolegomena к критике чистого опыта / [пер. с нем. И. Федоров]. – Изд. 2-е, стер.: [репр. изд.]. – М., 2007.
2. Вернадський В.І. Про науковий світогляд/Володимир Іванович Вернадський. – К.: НАН України; Центр гуманітарної освіти , 1996.
3. Вернадский В. И. Избранные труды но истории науки. М.: Наука, 1981.
4. Гадамер Г. Істина і метод / Ганс-Георг Гадамер [пер. О. Мокровольський]. – К.: Юніверс, 2000.
5. Гайденко П. П. Научная рациональность и философский разум. М.: Прогресс, 2003.
6. Декарт Р. Сочинения: В 2 т. М.: Мысль, 1989-1994.
7. Кант И. Критика чистого разума. М.: Мысль, 1994.
8. Кирсанов В. С. Научная революция XVII века. М.: Наука, 1987.
9. Конт О. Дух позитивной философии // Вестник знания. СПб., 1910.
10. Крафт В. Венский кружок. Возникновение позитивизма. М.: Идея-Пресс, 2003.
11. Кун Т. Структура наукових революцій / Томас Кун ; [пер. О. Васильєв] – К.: Port-Royal, 2001.
12. Лакатос И. Методология исследовательских программ. М.: АСТ, 2003.
13. Поппер К. Логиканаучногоисследования / Карл Поппер [пер. с англ.] – М.: Республика, 2004.
14. Поппер К. Логика и рост научного знания. М.: Прогресс, 1983.
15. Рассел Б. Исследованиезначения и истины / Бертран Рассел [пер.сангл.Е.Е. Ледников, А.Л. Никифоров] ; (общ.науч.ред.ипримеч. Е.Е. Ледников.). – М.: Идея-Пресс, 1999.
16. Солонин Ю. Н. Наука как предмет философского анализа. Л.,1988
17. Степин В. С. Философия науки. Общие проблемы. М.: Гардарики, 2006.
18. Степин В. С. Теоретическое знание. М.: Гардарики, 2000.
19. Фейерабенд П. Избранныетруды по методологии науки / Пол Фейерабенд [пер.сангл.инем. А.Л. Никифоров]; (общ.ред.ивступ.ст. И.С. Нарский), – М. : Прогресс, 1986.
20. Философия науки: Хрестоматия. М.: Прогресс-Традиция, Флинта, 2005.
21. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. СПб.: Талисман, 1994.

Інтернет-ресурси:

1. http://www.nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
2. https://pidruchniki.com/filosofiya/ - Філософія: навчальні матеріали онлайн.
3. http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html – бібліотеки та інформаційні центри України (наук. Бібліотека ім. Вернадського).
4. http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-10.html – Філософія – Політологія: Онлайн.
5. https://www.filosof.com.ua/ - Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди.